

mgr Wojciech Bielski

Ur. 1999 r.; licencjat (2021) i magisterium (2023) na Uniwersytecie Warszawskim ukończone *cum laude*. W trakcie studiów kierownik sekcji XIX wieku i wiceprezes Studenckiego Klubu Międzypokowych Badań Historycznych oraz przedstawiciel studentów w Radzie Dydaktycznej Wydziału Historii. Od 2024 r. doktorant w Szkole Doktorskiej Nauk Humanistycznych UW.

Czym były petycje i gdzie je znaleźć?

Petycje były niecenzurowanymi prośbami uchwalanymi przez posłów oraz deputowanych podczas Sejmów Królestwa Polskiego na podstawie art. 92 Ustawy Konstytucyjnej oraz art. 156 Statutu Organicznego o Reprezentacji Narodowej. Mogły one dotyczyć dowolnej tematyki, a z przyjętymi przez Sejm petycjami zapoznawał się władca Królestwa, by następnie zlecić w związku z nimi stosowne działania władzom krajowym. Zachowane oryginały tych pism przechowywane są w Archiwum Głównym Akt Dawnych w Warszawie, jednak ich odpisy, kopie i komentarze do nich odnaleźć można również w spuściznach prywatnych pozostałych po członkach Sejmu Królestwa, np. w aktach Stanisława Kostki Zamoyskiego znajdujących się w Archiwum Głównym Akt Dawnych.

M. Stachowicz, Pierwszy sejm Królestwa Polskiego.

Wskazówki metodologiczne

Ze względu na swój charakter petycje stwarzają niezwykle wdzięczne pole do zastosowania **mikrohistorycznej** metody badań historii; przyjrzenia się problemom, mentalności, sytuacji poszczególnych jednostek, grup społecznych czy regionów Królestwa Polskiego. Warto jednak wskazać i inne spojrzenia, które mogą być wykorzystane w zetknięciu się z tym źródłem. Ze względu na oddolność i brak cenzury przedstawia ono obiecujące pole do badań poświęconych pojęciom społeczno-politycznym. Uwzględniając liczną reprezentację elit lokalnych w Sejmie należy także wskazać przydatność petycji do badań relacji centrum – peryferie.

Dane i wyniki cz. 1: Dlaczego korzystać z petycji?

L. Chodźko, *Histoire de Pologne*, Paris 1855, s.88.

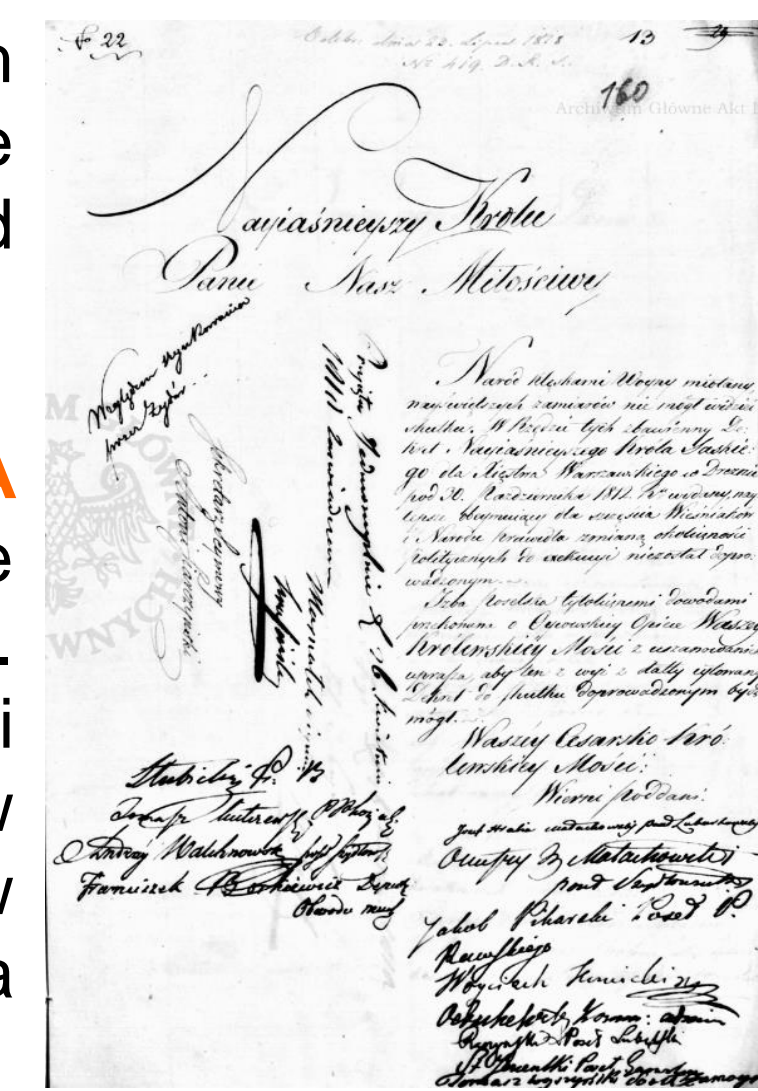
W związku z brakiem ograniczeń w materii tematyki prośb reprezentanci przedkładali petycje w różnorodnych sprawach. Wśród dokumentów można odnaleźć pisma dotyczące kwestii politycznych, prawnych, finansowych, wojskowych, gospodarczych, administracyjnych bądź dotyczących mniejszości. Ten szeroki wachlarz poruszanych w petycjach tematów przekłada się na to, że mogą być one przydatne w niemalże dowolnej materii badań nad okresem istnienia Królestwa Polskiego. Ponadto jednolity układ treści w petycjach (zwrot do monarchy, opis przyczyny złożenia, propozycja zaradzenia problemowi, podpisy), będący, jak sądzę, efektem panującego wówczas zwyczaju legislacyjnego, dostarcza dzięki opisowej formie licznych informacji dotyczących funkcjonowania Królestwa. Kwestia ta łączy się z oddolnością źródła. Wobec dominacji w bazie źródłowej dokumentów pochodzących od władz możliwość skorzystania z materiałów będących, w założeniu, głosem rządzonych umożliwia wyjście poza optykę rządową oraz zapoznanie się z percepcją i oczekiwaniami społecznymi, co czyni możliwym uzyskanie pełniejszego obrazu Królestwa Polskiego.

Dane i wyniki cz. 2: Perspektywy badawcze

Wykorzystanie petycji sejmowych może przynieść szczególnie obiecujące efekty w badaniach nad następującymi zagadnieniami:

I. PARLAMENTARYZM KRÓLESTWA

– jego ujęcia badawcze zdominowane są przez pryzmat obrad plenarnych. Petycje dostarczyć mogą informacji dotyczących słabo znanych prac w kuluarach sejmu czy też poddać w wątpliwość utarte twierdzenia dotyczące Sejmu.

AGAD, I RS, 253, s. 160.

Podjęta próba szerszego wykorzystania petycji podczas badań reprezentantów województwa augustowskiego wykazała, że najbardziej aktywni w dyskusji posłowie przedkładali najmniej petycji i na odwrót – najcichsi na forum najliczniej przedkładali petycje, co przeczy postrzeganiu ich jako niewiele robiących „wysiadywaczy”. Podczas badań tych okazało się również, że utarta teza o istnieniu podczas Sejmu 1818 r. „kółka” obradującego w restauracji Chavota nieszczerze przystaje do obrazu uzyskanego z analizy źródeł.

II. JĘZYK POLITYCZNY EPOKI

– oddolność oraz brak cenzury sprawiają, że wykorzystanie petycji w badaniach nad językiem politycznym przedstawia obiecujące perspektywy. Dodatkowo interesujące jest zachowanie ich w oryginalnej, rękopiśmiennej formie, a także oddanie w ich treści języka nie tylko elit państwa, lecz także wciąż słabo zbadanych elit lokalnych.

III. KULTURA PRAWNA

– źródło to wykorzystane może być również w badaniach poświęconych zagadnieniom prawnym Królestwa. Petycje zawierają liczne informacje odzwierciedlające stan wiedzy obywateli Królestwa na temat kompetencji i możliwości działania organów państwa, a także stosunku społeczeństwa do obowiązujących regulacji i jego oczekiwań odnośnie dalszych przemian prawnych.

IV. LOBBING

– prośby te wykorzystywane były do wzmocnienia nieuwzględnionych postulatów Rad Obywatelskich, a także do walki o interesy społeczności lokalnych. Reprezentanci wykorzystywali obowiązek władzy do ustosunkowania się do petycji. Ten sposób ich użycia stwarza możliwość zbadania wczesnych form lobbingu na ziemiach polskich.